

Reflektorfényben a lézer

A Lézerszínház megszűnése utáni úrt is szeretné pótolni a közelmúltban útjára indult Fényszínház, amely a műfaji sokszínűség jegyében egyéni utakon kíván elindulni. A kezdeményezésről a színház vezetőjével, Csömör Herminával beszélgettünk.

Vannak, akik azt mondják, reneszánszát éli a műfaj. De mikorra tehető az az időszak, amikor kibontakozott a technika színházi alkalmazása?

A Jedik óta divatos. A Star Wars hozta be leginkább a lézerek világát. Tehát a '80-as évekkel indult el, akkor volt leginkább fénykora, és igen, mondhatjuk, hogy megint reneszánsza van. Voltak, vannak hullámhegyek, -völgyek itt is... Ha a megrendelések felől, tehát gazdasági irányból vizsgáljuk, akkor nagyon sokat nyom a latban, hogy ez luxus kategóriának számít, így a jobb gazdasági körülmények mindig segítenek a felfuttatásában, s hogy megjelenhessen a színpadon is.

Azt gondolná az ember, hogy manapság a fénytechnika tényleg hétköznapi és erős, minden koncerthez hozzátartozik a fényorgia. Ebben a lézer is ott van, nem?

Igen, most már kezdik bátrabban használni a lézert, ráadásul sokkal több a technikai lehetőség is. Ma már például nem csak állósugarak vannak, hanem zenére irányított grafikák, animációk. Számítógéppel nagyon sok a lehetőség, amit sokan még nem ismernek,

de egyre inkább kezd elterjedni, azért is lehet most reneszánsza.

Ön mikor, hogyan került a szakmába?

12-13 évvel ezelőtt ismertem meg közelebről ezt a világot úgy, hogy a párom lézerezett, s így egy lézergyártó és műsorkészítő cég titkárnője lettem. Mivel mindig belecsacsogtam, hogyan csinálnám a dolgokat, mit tennék még hozzá, úgy egy fél év után azt mondták: „na jó, itt egy ügyfél, akkor most ezt csináld meg te, ahogy szeretnéd”... Onnantól kezdve készítettem műsorokat.

Nagyon bonyolult ez a technika? Misztikusnak, s nem igazán nőiesnek tűnik az átlagember számára.

Tizen-egynéhány évvel ezelőtt, amikor még vízűtéses lézerek voltak, akkor leginkább azért nem volt ez nőies szakma, mert igen nagy és súlyos konténereket, 380 V-ot, vízűtést stb. kellett beszerezni. Most viszont 220 V, 16 A bekötés van, könnyebb a telepítése. Azt szoktam mondani, hogy ha én „szőke nőként” tudom ezt kezelni, és össze tudok rakni egy show-t, akkor annyira bonyolult nem lehet...

Mi az, amitől ez manapság is sokkal többre kerül?

Maga a lézersugár létrehozása drága, az az egy fénycsík, ami kijön egy kristályon keresztül... A LESER elnevezés az angol Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation kifejezés rövidítése. Tulajdonképpen ez fényerjesztés indukált emisszió útján, egy különös fizikai folyamat. A speciális kristály gyártása kerül nagyon sokba, ráadásul nem hosszú élettartamúak: 5000 üzemóra körül – nem túl jó villanykörtés hasonlattal – „kiég” a kristály, már nem ad több fényt.

A Pink Flody-show zenekarával, a Keep Floyd-ing együttessel hogyan találkoztak?

Ők találtak meg engem: a látványvilágban kértek segítséget egy koncertjükhez. Elmentem a próbaterembe, hogy megnézzem, mit csinálnak, hogyan zenélnék, és nagyon tetszett, amit hallottam. Az a másfél-két óra, amit náluk töltöttem, szinte elröppent... Szerveztünk velük egy show-t a MÜPA-ban, majd a Planetáriumban is komponáltunk nekik lézertalványokat. Így jött az ötlet, hogy a Fényszínházban készítsünk velük egy Pink Floyd-show-t.

Mi volt az est alap gondolata?

Az alcím az volt, hogy „laser generation”, ez azt takarja, hogy amit a zenekar 30 évvel ezelőtt közvetített a zenéjével, az ma is érvényes... A fényjátékokkal pedig szerettük volna „megtámogatni” a mondanivalót, s kiemelni az előadók munkáját.

Szabadtéri előadásokat is szeretnék tartani. Ez mennyiben más, mennyiben nehezebb?

A kinti előadásoknál mindig a hely adottsága szabja meg, mi az, amit hozzá lehet tenni az adott körülményekhez, vagy mit kell kivenni. A nagyobb terekben a lézerrel sokkal nagyobb látványt tudunk nyújtani. Ahogy a fény elfogy a térben a fejünk fölött, az rendkívül izgalmas, igazi kuriózum, míg zárt térben csak „vége van” a fénynek is.

Viszont zárt térben sterilebben, stabilabban lehet dolgozni, vagy nem?

Abból a szempontból biztosan, hogy a füstre szabadtéren jobban kell figyelni. Ha kint dolgozunk, mindig körberakjuk a teret füstgépekkel, pontosan azért, hogy a szél ne tudjon megrézfálni bennünket, és a lézerfény mindig jól látszódjon.

A tervezési folyamat mennyire számítógépes, digitális technika?

Ez a rész is digitalizálódott természetesen. Régen tükörpadokkal dolgoztunk, egy asztalpon mindenféle magnómotorral forgatott tükrök voltak, s a léptetőmotorok más és más effektekre kapcsolgattak át: analóg módon egy ember kezelte a zenei ritmusra. Mára egy szkanner váltotta ki ezt az óriási asztallapot, és egy számítógép vezérelte tükörpárral meg tudjuk csinálni az animációt. Maga a tervezés pedig úgy történik, hogy hallgatom a zenét, és közben megjelennek előttem ábrák, effektek – szokták a lézert látható hangnak is hívni... Majd rajzolok egy szinopszist, hogy nagyjából mit szeretnék, s ha kész, az alkotókkal összeülünk és átbeszéljük.

Ezek élő és fenntartható, folyamatosan játszható előadások, vagy egyszeri alkalmak?

Ismételhető műsorok. Úgy tervezem, hogy idén még csinálunk egy premiert, és utána elindulunk... Mivel nincs saját, állandó színháztermünk, ezért utazószínházként működünk.

Mi lesz még része a repertoárnak?

A Fényvarázsló volt az első bemutatónk: egy varázsló története, aki meg akarja teremteni a fényt – ez vágott montázs modern zenére, táncosokkal készült. A Pink Floyd-show után pedig a Jelenések című estre készülünk: az egy imádság lesz, amelyben a Miatyánk lé-

Fotók: Dobos Klára

zerlátványát szeretném megteremteni. Sikertül találok egy jó „támaszt”: Simon András keresztény grafikus adott hozzá nagyon sok rajzot. Egyszerűségükben mély, kifejező grafikái nagyon felemelőek lézerrel is... Valószínűleg őszre elkészülünk. Régóta szeretnék templomokban is lézershow-t csinálni, talán azért is, mert magamon mindig érzem a Gondviselés erejét, hiszen akármikor, ha elgondolok valamit, mindig jönnek segítségemre a megvalósításban. Szerencsére vannak olyan nyitott szellemiségű papok, akik szívesen beengedik ezt a templomukba, bár sokan a lézert inkább a diszkókhoz kötik, pedig szerintem lehet úgy használni, hogy az bárhol megállja a helyét.

Bármilyen illik a lézerfény, akár egy Kálmán Imre-operetthez is?

Mindenhez azért nem... Előfordult már, hogy lebeszéltem valamilyen zenéről az ügyfelet. Vannak zenei stílusok, melyekhez úgy érzem, nem való, illetve van egy zenei színvonal, ami alá már nem adnám a lézerfényt. De vannak olyan zenék is, amiket hallva kinyílik a világ számomra, látom, mit kellene rá csinálni.

Mi az, amit igazán szeret ebben a munkában, ami külön izgalmassá, érdekessé teszi az ezzel való foglalkozást?

Szerintem a közönség öröme, ujjongása a végén az, amiért érdemes csinálni. Minden színpadi embert ez éltet... Ugyan mi nem a színpadon játszunk, hanem csak egy „eszköz” használunk, ami általunk játszik, de a közönség öröme hajt igazából minket is. Én magát a fényt is szeretem, és azt az örömet is, amit okoz. A fény szakrális dolog a számomra, s a látvány lendít tovább.

Mikita Gábor